

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34100 Trst, ul. Valdirivo 36/1,
telefon 60824. Pošt. pred. (ca-
sella postale) Trst 431. Poštni
čkovni račun Trst, 11/6464
Poštnina plačana v gotovini
T E D N I K

NOVI LIST

Posamezna številka 300 lir

N A R O Č N I N A
četrletna lir 2.500 - polletna lir
5.000 - letna 10.000 — Za ino-
zemstvo: letna naročnina lir
12.000 - Oglasi po dogovoru -
Sped. in abb. post. I gr. 70%
S E T T I M A N A L E

ŠT. 1273

TRST, ČETRTEK 8. MAJA 1980

LET. XXX.

Smrt predsednika Tita globoko pretresla jugoslovansko in svetovno javnost

POSLOVIL SE JE ZADNJI IZMED VELIKIH

Smrt je nastopila v nedeljo, 4. maja ob 16.05 po štirih mesecih hude bolezni. Za seboj pušča svetlo, a obvezujočo dediščino. Najvišji predstavniki vseh držav na njegovi zadnji poti v Beogradu

Maršal Josip Broz Tito, predsednik Socialistične republike Jugoslavije, ni bil kos hudi bolezni, ki ga je v začetku tega leta bila priklenila k postelji, in zaman je bil trud zdravnikov v Kliničnem centru v Ljubljani. Fiziološki zakoni so terjali svoje in se jim bolnik ni mogel več upirati ...

S smrtjo maršala Tita so narodi Jugoslavije izgubili svojega dolgoletnega glavnega in nespornega voditelja ter državnika, z njegovo smrtjo pa je s svetovne politične pozornice izginila osebnost, ki je po splošnem priznanju s svojim delom globoko zoralala v zgodovinsko dogajanje 20. stoletja.

Nemogoče je v kratkem sestavku povzeti življenja in dela revolucionarja, organizatorja, bojevnika, politika in državnika takšnega kova, kot je bil jugoslovanski predsednik Tito. To tembolj, ker je razdobje njegovega delovanja trajalo nad štiri desetletja, za katera so vrh vsega značilne globoke in takorekoč vrtoglave spremembe na vseh področjih človekovega udejstvovanja, ki si jih ob koncu ali na začetku tega stoletja še zdaleč ne bi mogla niti predstavljati še tako bujna domišljija.

Josip Broz Tito se je začel uveljavljati v svoji domovini v razdobju med obema vojnama, ko je po povratku s krajšega bivanja v Moskvi prevzel vodstvo tedanje Komunistične partije Jugoslavije. Za njegovo delovanje je bilo tedaj značilno zlasti dvoje: 1. razumevanje in posluš za glavno hibo tedanje kraljevine Jugoslavije, ki je obstajala predvsem v centralističnem in velikosrbskem značaju države, čemur so komunisti odgovorili zlasti z ustanovitvijo Komunistične partije Slovenije in Komunistične partije Hrvaške, kar je dejansko pomenilo zametek bodoče federativne ureditve države; 2. naslonitev predvsem na lastne sile, kar je bil pogoj za postopno osvobajanje iz vsakovrstnih spon, ki jih je posameznim komunističnim partijam postavljala Kominterni, oziroma tedaj že močoni Stalin.

Po splošnem priznanju zgodovinarjev in poznavalcev razmer v Jugoslaviji in v svetovnem komunističnem gibanju je treba prav v tej odločitvi in v tej potezi Josipa Broza Tita in tedanjih njegovih najožjih

D. L.

dalje na 2 strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 11. maja, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmezijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon. Oddaja o Benečiji; 11.00 Mladinski oder: »Velika gala predstava«; Slovensko stalno gledališče v Trstu; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Glasba po željah; 15.00 Nedeljsko popoldne: — Radio Klopotača — Šport in glasba ter neposredni prenosi iz naših prireditvev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 12. maja, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Ženska stran neba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Socialna problematika; 12.00 »Dvignjena zavesa«, gledališki trenutek doma in drugod; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Zdaj pa zapojmo!«; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Mihail Solohov: »Tihi Don«; 15.00 Glasbeni ping pong. 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 13. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah: Goriške podobe; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 11.30 Človek in zdravje; 12.00 Kulturni dogodki in Četrtekova srečanja; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Odraslim prepovedano! 15.00 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba — Sežanek z B.B. Kingom; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 14. maja, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Mal' položi dar domu na oltar«; poslanstvo Ciril-Metodove šole; 10.00 Kratka poročila; 10.45 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.30 Umetnost dobre kuhinje; 12.00 »Pod Matajurjan«; posebnosti in omika Nadiških dolin; 13.00 Poročila; 13.20 Naši zbori; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Mihail Solohov: »Tihi Don«; 15.00 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: Mladi izvajalci; — Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; — Kulturne rubrike naših časopisov; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 15. maja, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Človek v sodobni družbi; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.30 Naša pristna vina kje in kako; 12.00 Mikrofon v razredu; 12.30 Jugoslovanski pevci; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Tomi na obisku«; 14.30 Mladi pisci; 14.45 Odmevi iz Avstrije; 15.00 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Skladbe slovenskih avtorjev; — Četrtekova srečanja; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 16. maja, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Iz sveta folklorne in ljudskega izročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Osebnostna vozila danes; 12.00 Na goriškem valu; 12.30 Glasbena panorama; 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: »Kje je napaka?«; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Mihail Solohov: »Tihi Don«; 15.00 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasbeni trenutek doma in drugod; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 17. maja, ob: 7.00 Poročila; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah: Potovanje v Ameriko; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Čoln — šport in razvedrilo; 12.00 »Bom naredu st'zdi ce, čjer so včas' b'le«, glasnik kanalske doline; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroško okence: Iz zakladnice slovenske mladinske literature; 14.30 Glasbeni popoldan za mladino; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenski zbori na ploščah; — Na goriškem valu; — Portreti naših igralcev: Danilo Turk; 18.45 Vera in naš šas; 9.00 Poročila.

POSLOVIL SE JE ZADNJI IZMED VELIKIH

■ nadaljevanje s 1. strani

sodelavcev poiskati korenine vsega kasnejšega dogajanja v Jugoslaviji.

Posluh za dejanskost v državi ter naslonev na lastne sile sta bili gotovo odločilni za zanetenje upora proti nacističnim in fašističnim zavojevalcem, za uspeh partizanskega boja in, kar ne smemo pozabiti, tudi za odločno Titovo uveljavitev v sklopu velike protihitlerjevske koalicije, česar ne gre podcenjevati glede na prisotnost kraljeve vlade v begunstvu, na Churchillovo simpatijo za monarhije in na Stalinovo bojaznen, da bi komunist Tito in njegova vojska utegnili motiti odnose znotraj vojskujoče se koalicije.

Ta Titova osnovna politična poteza pravzaprav označuje celotno njegovo nadaljnje politično in državniško delovanje, kot dokazujejo odločni upor proti Stalinu leta 1948, začetki samoupravljanja leta 1952, avtonomna pot v socializem, aktivno sožitje med državami z različno družbeno in gospodarsko ureditvijo in končno politika neuvrčenosti.

Gre, kot vidimo, za vrsto novih, širokih in izvirnih političnih konceptov in vizij, ki so se v obdobju hladne vojne, strogih blokouskih delitev, ostrih, celo ihtavih črno-belih ideoloških in političnih konfrontacij zdeli navadna ali morda celo naivna utvara, a ki so se z leti splošno uveljavili, tako da so nekateri teh celo postali temeljna, mednarodnopravna načela, ki urejajo odnose med državami in od katerih je dejansko odvisno sožitje na svetu.

Zahvaljujoč se takšni politiki, ki ji je Titova prav gotovo izredna osebnost vtisnila še poseben pečat in ki so jo jugoslovanski voditelji tudi v najbolj kočljivih trenutkih vztrajno zagovarjali in dosledno iz-

vajali, ugled in vpliv Jugoslavije v Evropi in svetu daleč presega ugled in vpliv, ki bi ustrezala nekaj nad 20 milijonski državi, kakršna je sosedna država ob Jadranu.

Naravno je, da je Jugoslavija s tako zasnovano zunanjo politiko mogla dokončno urediti tudi vprašanje svoje meje s sosedno Italijo, kar je bil pogoj, da se je ustvarilo vzdušje, ki omogoča tesnejše sodelovanje med obema državama, in sicer v obojestransko korist ter tudi v korist miru v tem predelu Evrope. Z ureditvijo meje je bila namreč odstranjena nevarnost hujših konfliktov, kar zlasti dobro razumemo danes, ko smo priča novi, hudi napetosti v mednarodnih odnosih.

Predsednik Tito je končno — in to moramo kot zamejski Slovenci še posebej naglasiti — kazal posluh in razumevanje tudi za problematiko naše narodne manjšine. Poleg tiste že zgodovinske, tedaj vsekakor drzne, vendar odločilne poteze, ko je svoji vojski konec aprila leta 1945 ukazal, naj za vsako ceno prodre do skrajne zahodne slovenske narodnostne meje, je treba ugotoviti in poudariti njegovo skrb za obstoj in razvoj naše narodnostne skupnosti, kar je prihajalo do izraza tako med neposrednimi stiki s predstavniki naše narodne manjšine kot med uradnimi in neuradnimi razgovori s predstavniki večinskega naroda.

Glede na nesporno veličino Titove osebnosti se z njegovo smrtjo za narode Jugoslavije prav gotovo zaključuje eno in se začne novo zgodovinsko obdobje, kot se je sicer vedno dogajalo ob smrti zgodovinske osebnosti. Ostala pa bodo njegova dela in zlasti spomin na njegov lik, na lik zadnjega izmed velikih med drugo svetovno vojno in po njej, kot je v svetovni javnosti upravičeno slovel pravkar umrli jugoslovanski predsednik.

Skupina slovenskih občinskih svetovalcev s Tržaškega na obisku pri Titu v njegovi rezidenci v Beogradu (novembra leta 1953). Od leve proti desni: Srečko Golja, Mario Vatovec, dr. Vladimir Obad, dr. Jože Dekleva, Ludvik Guštin, Josip Milič, predsednik Tito, Alfonz Škabar, dr. Jože Škerk, Edvard Kardelj, dr. Drago Legiša, Miloš Marc, dr. Joža Vilfan.

Zadnje Titovo zmagoslavje

Prav gotovo imajo prav tisti časnikarji, ki so te dni poudarili, da so pogrebne svečanosti v Beogradu pomenile zadnje zmagoslavje za pokojnega jugoslovanskega predsednika Tita. Od njega se ni poslovila le ogromna množica domačinov, temveč so se ob njegovem slovesu od tega sveta zbrali v Beogradu najvišji predstavniki držav in vlad z domala vsega sveta. Naravnost presenetljivo in ganljivo je bilo videti, kako so ob Titovem grobu pomešani med seboj stali najvišji predstavniki velikih in malih držav, velikih in majhnih narodov, bogatih in razvitih ter revnih in nerazvitih držav ter narodov. Bili so vsi enaki in dostojanstveno ter zbrano spremljali pogrebne svečanosti za predsednikom Titom, sirom revnih zagorskih staršev, kasneje voditeljem države, ki šteje le nekaj nad 20 milijonov prebivalcev in ki si šele v zadnjih desetletjih utira pot med razvite evropske države.

Če so Titu izkazali zadnjo čast najvišji predstavniki vseh držav na svetu, je to prav gotovo nov dokaz, da je bila njegova osebnost izredna ter vsekakor zgodovinska. Za seboj pušča Tito svetlo, vendar obvezujočo dediščino, ki jo bodo njegovi nasledniki ne samo morali ohraniti, temveč jo tudi izpopolnjevati ter usklajati z razvojem svetovnega dogajanja. Pri tem pa bodo gotovo ohranila vso svojo polno in neokrnjeno veljavo tista načela, na katerih je temeljila Titova vizija mednarodnih odnosov, in sicer predvsem načelo popolne enakopravnosti vseh držav in narodov, načelo miroljubnega in aktivnega sožitja med državami in narodi ne glede na njihov politični in družbeni red, načelo suverenosti vsake države ter načelo nevmešavanja v notranje zadeve vsake države. Gre za načela, ki so jih Tito in njegovi najožji sodelavci začeli poudarjati predavnimi leti, a pri katerih so vedno neomajno in odločno vztrajali, kar je imelo za posledico, da je Jugoslavija ne samo imela vedno večji ugled ter vpliv v svetu, temveč si tudi pridobivala čedalje večje število prijateljev in somišljenikov.

Gibanje neuvrčenih držav je zato le logičen rezultat takšnega političnega koncepta in vsi vemo, kakšne zasluge ima to gibanje za uveljavljanje politike popuščanja mednarodne napetosti, za ublaževanje strogih in togih blokovskih razdelitev, za preprečevanje nove svetovne vojne, ki bi bila glede na stopnjo oborožitve prav gotovo usodna za ves svet. Titovo slovo od te zemlje pomeni v tem pogledu veliko izgubo, ki je ne bo lahko nadomestiti, a pomeni za njegove naslednike hkrati vzor, na katerega se bodo vedno lahko sklicevali in se zlasti po njem ravnali.

Moje srečanje s Titom

V Bohinjski Bistrici avgusta 1952

Poklicali so naju v pisarno kolonije in med potjo sem premišljal, kaj sem že spet »nakuril«; podobne misli so mučile tudi prijateljico. Najino presenečenje pa je bilo izredno veliko, ko nam je ravnateljica sporočila, naj napiševa pismo predsedniku Titu in naj ga povabiva na obisk naše kolonije otrok s Tržaškega. Celo popoldne sva se mučila, da bi iz svojih otroških možganov iztisnila kar najbolj izvirne misli, ki bi lahko vplivale na uspeh najine naloge. Tako ali drugače je pismo bilo oddano in po nekaj dneh nestrpnega čakanja, smo že obupali, da se bo želja vseh otrok in vzgojiteljev izpolnila. Nekaj dni pred vrnitvijo na svoje domove se je v koloniji navsezgodaj začel pravi živžav. Prihajali so veliki avtomobili, radijski operaterji iz Ljubljane in Kopra, časnikarji od vsepovsod, vzgojitelji in drugo osebje je z mrzlično naglico skušalo čimbolj olepšati že tako lepe prostore, mi otroci pa smo po kovčkih stikali za kako primernejšo obleko ali za vsaj ne prav umazane hlačke. Uradno so nam namreč sporočili, da nas popoldne obišče sam maršal Tito.

Ne morem popisati občutkov, ki sem jih takrat doživljal, zlasti ker sva bila skupno s prijateljico izbrana, da ga pozdraviva in mu izročiva cvetje.

Popoldne smo okrog štirih zaslišali sirene milice in že je na dvorišče pripeljala kolona velikih avtomobilov. Iz velikega vozila je v snežno beli uniformi izstopil mladostno nasmejani Tito. Tisti Tito, o katerem so nam govorili že od prvih otroških let, tisti Tito, ki je osvobodil Jugoslavijo in Trst, tisti Tito, ki je bil naš sen, kot dosleden borec za naše pravice, tisti Tito, o katerem smo prepevali, tisti Tito, ki se je uprl Stalinu (takrat nam otrokom ni bilo povsem jasno, kaj pravzaprav pomeni kominform), tisti Tito, čigar ime smo pisali po

zidovih, po zvezkih itd. Ko smo mu zapeli v pozdrav, je stopil med nas in nam govoril. Čudovite so bile njegove besede, čeprav marsičesa nismo razumeli (saj 12-13 letni zamejski otrok s težavo dojema srbohrvaščino), občutili pa smo toplino in ljubezen, ki je prihajala iz njegovih besed. Govoril nam je kot pravi oče, ki skrbi za otroke, četudi so jih dogodki oddaljili od pravega doma.

Ko nas je zapustil, je poleg lepe knjige, katero je podelil vsakomur, ostal v nas neizbrisen spomin na to enkratno doživetje, saj ni dano vsakomur, da se sreča z enim od tvorcev evropske in svetovne zgodovine, zlasti še ko je ta del nas vseh.

Bilo je to prve dni avgusta 1952 v Bohinjski Bistrici ...

Antek Terčon

—o—

PAPEŽ V GANI

Papež Janez Pavel II. je v prestolnici Gane Akri. Nekaj ur pred tem je končal dušnopastirski obisk v Keniji. Ob slovesu je papež govoril o gostoljubnosti Afrike ter o ljubeznivosti kenijskega ljudstva. Na letališču v Nairobi so ga pozdravili katoliški škofje, predsednik Arat Moj in velika množica ljudi.

Verske in državne osebnosti so ga pozdravile tudi na letališču pri Akri, kjer so v množicah prevladovali mladi. Sveti Oče je poudaril hvaležnost, ki jo čuti Cerkev za svobodo, ki jo uživa pri opravljanju svojega verskega poslanstva v državi. Ravno letos v Gani proslavljajo 100-letnico prvega misijona katoliške Cerkve. Te obletnice se je Janez Pavel II. spomnil v stolnici Svetega Duha, kjer je spregovoril škofom, duhovnikom, redovnicam in redovnikom, semeniščnikom in skupinam laikov. Med njimi je pozdravil tudi predstavnike iz sosednjih držav Togo in Benin. Glavne misli je posvetil dosedanji krščanski poti Gane, pripravi na duhovništvo in pa vprašanjem družine.

Slovenska skupnost in volitve 8. junija

KANDIDATI ZA POKRAJINSKE VOLITVE

1. PAHOR Licia
2. SIMČIČ Tomaž
3. JEVNIKAR Marjan
4. PAVLICA Pavel
5. PODGORNİK Leopold
6. MAVER MUHA Anica
7. VOLK Santina
8. MAGANJA Nadja
9. KALUŽA Franc
10. GLAVIČ Silvana
11. LISJAK Stojan
12. DEBELIS Alojz
13. PAVLETIČ Ondina
14. ŽERJAL Edi
15. SLAMA Boris
16. GERDOL Joško
17. ŠKRINJAR Drago
18. SEDMAK Zmaga
19. ČERNIC Ninko
20. SLOKAR Jurij
21. VOLPI Franko
22. BAK Vladimir
23. SOSIČ - DREOSI Lojzka
24. MAMOLO Humbert
25. ŠPANGER - PERTOT Pina
26. PERTOT Danilo
27. SOSIČ Milan
28. HAREJ ZORKO
29. ŠAVRON Danilo
30. TUL Alojz

V OBČINI ZGONIK

1. GRUDEN Joško
2. ŽIVEC Boris
3. MILIČ Bruno
4. MILIČ Mario
5. MILIČ Jože
6. GRUDEN Zdravko
7. ŠTOLFA Srečko
8. ŠKRLJ Just
9. GRUDEN Srečko
10. BRIŠČAK Miro
11. ŽIVEC Srečko
12. KOCMAN Janko

ZA OBČINO DOLINA

1. MAHNIČ Sergij
2. GOMBAČ Boris
3. SLAVEC Branko
4. TUL Alojz
5. ZAHAR Mario
6. METLIKA Silvester
7. GIORGI Albin

8. ZAHAR Stevo
9. RASENI Milan
10. KOCJANČIČ Valentin
11. CURMAN Mirko
12. PETAROS Glavko
13. TERČIČ - ZAFRAN Darinka
14. VODOPIVEC Srečko
15. ZOBEC Bogomil
16. REHAR Adriano
17. CORBATTI Stojan
18. STRAIN Josip
19. ZOBEC Adelka
20. SAVRON Danilo

Z zborovanja SSK v Nabrežini

V petek, 2. t.m., je bilo v dvorani PD Igo Gruden v Nabrežini zborovanje, ki ga je priredila sekcija Slovenske skupnosti za občino Devin Nabrežina. Na zborovanju, ki ga je odprl tajnik sekcije Orlando Žbogar, je občinski svetovalec Antek Terčon poročal o poteku zadnjih sej občinskega sveta, pri čemer se je zlasti ustavil pri vprašanjih, ki se tičejo nadaljnjega urbanističnega razvoja v občini. Terčon je tudi obrazložil razloge, zaradi katerih je svetovalska skupina Slovenske skupnosti v občinskem svetu glasovala za proračun, ki ga je bil predložil občinski odbor.

Glavna točka zborovanja pa je bila potrditev seznama kandidatne liste, ki jo je bil sestavil odbor sekcije Slovenske skupnosti. O tem vsekakor izredno važnem vprašanju sta spregovorila tajnik Žbogar in dr. Drago Legiša. Žbogar je opozoril, da so člani posebne komisije imeli vrsto razgovorov po posameznih vaseh in na ta način izdelali predlog o sestavi kandidatne liste, ki jo je nato soglasno odobril sekcijski odbor. Dr. Legiša pa je obrazložil vrstni red kandidatne liste. V tej zvezi je dejal, da kandidira Slovenska skupnost na prvih treh mestih Antka Terčona, Bojana Brezgarja in Ivana Breclja, se pravi vse svoje dosedanje izvoljene predstavnike, da na ta način potrdi veljavnost splošne politične linije stranke in da svojim izvoljenim predstavnikom izrazi zahvalo in priznanje za njihovo požrtvovalno in nesebično delo v korist slovenskega prebivalstva in celotne družbe. Ostali kandidati so na listi po abecednem redu. Dr. Legiša je tudi opozo-

ril, kako so na kandidatni listi mnoga nova in vsekakor ugledna imena, pri čemer so sestavljalci skušali upoštevati razvejanost občine, tako da bi bile na listi zastopane posamezne vasi in kraji. Na zborovanju je bil predlog sekcijskega odbora sprejet soglasno.

SEZNAM KANDIDATOV

1. Terčon Antek, tehnični asistent, Sesljan
2. Brezgar Bojan, časnika, Nabrežina
3. Breclj Ivan, obrtnik, Devin
4. Antonič Ivan, kmet, Cerovlje
5. Carli Miloš, delavec, neodvisen, Slivno
6. Devetak Stanko, obrtnik, neodvisen, Nabrežina
7. Gruden Stanko, kmet, Mavhinje
8. Jež dr. Janko, upokojeni ravnatelj, Sesljan
9. Kralj Ivo, delavec, Slivno
10. Kralj Simon, učitelj, Slivno
11. Legiša Alenka, visokošolka, Devin
12. Legiša Marija, visokošolka, Devin
13. Lupinc Danilo, kmet, Praprot
14. Pertot Vojko, delavec, neodvisen, Sesljan
15. Pertot Gregor, radijski napovedovalec, Nabrežina
16. Radovič Mirko, kmet, Nabrežina
17. Terčon Ivan, kmet, Mavhinje
18. Terčon dr. Marinka, profesorica, Nabrežina
19. Ušaj Savo, uradnik, Nabrežina
20. Žbogar Orlando, nameščenec, Devin

Sacrum Imperum Romanum

JOŠKO ŠAVLI

Nationis Germanicae?

V spisih naših zgodovinarjev in po slovenskih učbenikih se še vedno pojavlja oznaka »Sveto Rimsko cesarstvo nemške narodnosti« oziroma »Rimsko-nemško cesarstvo«, oznaka, ki je dobesedno povzeta po nemški »Das Heilige Römische Reich deutscher Nation«, po čemer so bili uvedli tudi prisiljeno latinsko ime »Sacrum Imperum Romanum Nationis Germanicae«. Ta »Nationis Germanicae« (t.j. nemške narodnosti oz. deutscher Nation) pa nas lahko močno zaveda, ker mu nehote pripisujemo pomen, ki ga nikoli ni imel. Pomenil naj bi namreč, da je obstoj nemškega naroda sočasen s pojavom in razvojem tega cesarstva, ki je bilo ustanovljeno l. 800, torej v zgodnjem srednjem veku, ko o kakšni jezikovni narodnosti (Nation) v pojmovanju in predstavah takratnih ljudi ni bilo še ne duha ne sluha.

Nemško nacionalistično usmerjeno zgodovinsko sje, ki je ta izraz v tem pomenu izoblikovalo, v resni-

ci zavaja evropsko in mednarodno javnost, dasi so njegova stališča danes lahko tudi manj nasilna kot v prejšnjem stoletju pa do druge svetovne vojne. Ustanovitev tega cesarstva naj bi bil nemški »prvi rajh«, Bismarckova tvorba iz leta 1871, t.j. združitve nemških kneževin in kraljestev v nemško cesarstvo pod Viljenom naj bi bil »drugi rajh« in Hitlerjeva Nemčija »tretji rajh«. Samega izraza »rajh« (Reich), ki pomeni državo v zgodovinskem smislu, v današnjem pisanju ne najdemo več, ali pa ga uporabljajo zelo previdno. Preveč nas namreč spominja na Hitlerjevo Nemčijo. Ostala pa je v pisanju in tolmačenju zgodovine skorajda neokrnjena rajhovska vsebina.

V sklopu tako pojmovanega rajha smo bili že od leta 745 tudi Slovenci (Karantanci). Vendar takrat še ni obstajal kak »nemški« rajh, pač pa le Frankovsko kraljestvo. V njegovi sestavi se je takrat že nahajala

Bavarska, zahodna soseda Karantanije. Nanjo se je obrnil karantanski knez Borut po pomoč v bojih proti Avarom. Bavarci so prišli s svojo vojsko in skupno s Karantanci potolkli Avarje. V zameno za to pomoč pa so Karantanci priznali nadoblast Frankov, t.j. postali so del Frankovskega kraljestva v političnem smislu. Niso torej prišli pod bavarsko nadoblast, kot se mnogim površno zapiše. Pa tudi ta nadoblast Frankov ni pomenila kakega »podjarmljenja«, kot nam nemški pisci vztrajno vtepaajo v pamet. Za njimi pa tudi naši zgodovinsko pisarji, ki na ta način naredijo iz Slovencev žrtve zgodovine, ki jih je odrešil šele čas po prvi oz. po drugi vojni. Ta nadoblast Frankov je pomenila predvsem to, da Karantanija odpre vrata pokristjanjevanju, katerega pospeševalci in zaščitniki so bili prav frankovski kralji.

Iz te pripadnosti Karantanije Frankovskemu kraljestvu oz. od leta 800 dalje Svetemu Rimskemu cesarstvu delajo pangermansko usmerjeni pisci ter njih panslovanski kolegi tisočletno podložnost »Nemcem«. Oboji zanemarijo, da je šlo takrat šele za Franke in za Bavarce, od katerih so prvi postali Francozi in le drugi Nemci. Frankovsko kraljestvo sploh ni bilo država v današnjem pomenu, pač pa sodrž-

Izjave županov z Goriškega ob Titovi smrti

Ob smrti jugoslovanskega predsednika Tita so, poleg številnih izrazov sožalja predstavnikov organizacij in društev, podali izjavo tudi župani raznih občin na Goriškem in predsednik pokrajine; posredujemo izjave županov iz Doberdoba, Števerjana, Sovodenj, Gorice in predsednika goriške pokrajine.

Andrej Jarc — župan občine Doberdob:

»Ko se zadnjič poslavljam od dragega predsednika Tita, voditelja jugoslovanskih narodov, kako mi je težko pri srcu! Bil je za nas, zamejske Slovence, kot luč na svetilniku, ki vodi mornarje v razburkanem morju političnih, ekonomskih, socialnih in manjšinskih vsakodnevnih težav. Njegovo delo, ljubezen do domovine, boj za mirno sožitje in nevmešavanje v zadeve suverennih držav so vrednote, zaradi katerih ga je ves svet spoštoval in s katerimi je močno dvignil ugled Jugoslavije v svetu. Sedaj, ko njega ni več, moramo nadaljevati borbo, da ohranimo težko pridobljene svoboščine, tesno se moramo držati njegovih modrih naukov, ki so toliko pripomogli k ustvaritvi ozračja mirnega sožitja in sodelovanja z Italijo. Ko se poslavljam od tebe, dragi Tito, obljubljam, da boš ostal vedno v naših srcih in tvoja osebnost nam bo vedno v zgled in napotilo za nadaljevanje borbe za doseg enakopravnosti in boljše bodočnosti vseh ljudi.«

Jožef Češcut — župan občine Sovodnje:

»Naši občani žalujejo za Titom tako kot za njim žalujejo naši rojaki v matični domovini ter vsi jugoslovanski narodi in narodnosti, zakaj vsi občani Sovodenj so se skupno z jugoslovanskimi narodi borili pod Titovim vodstvom proti fašizmu in za svobodo. Čeprav smo ostali na tej strani meje, smo videli v Titu zagovornika pravic naše manjšine, kakor tudi pravic vseh zapostavljenih in izkoriščenih. Zaradi tega se

naši občani, ki so ves čas njegove bolezni trepetali za njegovo zdravje in mu želeli okrevanje, pridružujejo žalovanju jugoslovanskih narodov in narodnosti ob njegovi smrti.

Kar je Tito naredil za Jugoslavijo, je delo največjega sinu, ki so ga kdajkoli v svoji zgodovini imeli jugoslovanski narodi. Titova velika zasluga je v tem, da je kot delavec, revolucionar in državnik bil na čelu boja za izgradnjo nove, socialistične, samoupravne in neuvrščene Jugoslavije, ki je danes deležna velikega ugleda v svetu. Naša manjšina bo vedno spoštovala in cenila njegov boj za enakopravnost narodov in držav ter za napredek in mir v svetu.«

Stanislav Klanjšček — župan občine Števerjan:

»Občinska uprava občine Števerjan izreka vsem jugoslovanskim narodom iskreno sožalje ob smrti predsednika Josipa Broza Tita. Želi, da bi v tem težkem trenutku našli moč, da bi še naprej vodili tako politiko neuvrščenosti za mir na svetu, ki je prav v današnjem času že tako ogrožen.«

Pasquale De Simone — župan občine Gorica:

»S Titom smo izgubili državnika, ki je dolgo deloval za popuščanje mednarodne napetosti in za sodelovanje med narodi. Dobri odnosi ob italijansko-jugoslovanski meji, ki so bili včasih težavni, so samo en primer upravičenosti take politike. Prav dejstvo, da se je Tito med zadnjimi državniki srečal s predsednikom italijanske republike, ostaja kot dokaz ugodnega razvoja italijansko-jugoslovanskih odnosov in je obenem jamstvo za naša hotelja v bodoče.«

Silvano Pagura — predsednik goriške pokrajine:

»Smrt jugoslovanskega predsednika Josipa Broza Tita povzroča hudo praznino v svetu. Bil je vedno zagovornik miru, neuvrščenim državam je začrtal pot pomirjevanja med velikima blokoma in je tako dal prispevek izrednega pomena za ohranitev pozitivnih odnosov med velesilami. V odnosih z Italijo je vedno nudil pomemben prispevek k prijateljstvu med obema državama in sprejel sporočilo, ki sta ga obmejni prebivalstvi izrazili z jasnimi nameni in voljo po uresničitvi. Po težkih poveljih trenutkih je razumel, da so samo mir, prijateljstvo in sodelovanje jamstvo za blagor njegovega, našega in vseh drugih narodov.«

Odobren proračun na goriški pokrajini

V ponedeljek, 28. aprila, je po dolgi in živahni razpravi bil odobren letošnji proračun goriške pokrajine. Za ta dokument, ki predvideva 24,5 milijard dohodkov in prav toliko izdatkov, so glasovali predstavniki Krščanske demokracije in svetovalec republikanske stranke; svetovalec SSK Marija Ferletič je glasovala proti, vzdržali pa so se socialisti, komunisti in socialdemokrati. Potem ko je Ferletičeva predstavila osnutek protestne resolucije proti zadnjim primerom fašističnega izzivanja in skrunitve spominskih obeležij, je obrazložila stališče Slovenske skupnosti, zakaj ni pristopila

v to večino in predložila tudi dva osnutka dnevnega reda, o katerih bodo razpravljali na prihodnjih sejah.

Lahko bi rekli, da je glasovanje o letošnjem proračunu imelo predvsem politični značaj, saj je vsem znano, da je položaj na goriški pokrajini precej nejasen in da je že več časa tako kritično stanje, ker so se ustvarila na primer določena zaveznitva na deželi, kar bi utegnili imeti posledice tudi na goriški pokrajini. Zato so se svetovalci v svojih glasovalnih izjavah izražali precej prefinjeno in v običajnem »ze-
(dalje na 6. strani)

ve. Tudi ni bilo ne »nemško« ne »francosko«, pač pa so se morali Francozi in Nemci v kasnejših stoletjih narodnostno ter jezikovno šele izoblikovati. Zaradi samih Frankov, ki so govorili jezik germanske skupine, njih kraljestva prav tako ni mogoče istovestiti z nekim germanskim kraljestvom, v katerem naj bi bili narodi germanskih jezikov doma (npr. Bavarci, Sasi, Alemanci, Burgundi, Langobardi.) drugi pa podjarmljeni (Karantanci, Čehi, Polabci Pomorjanci). To so lahko današnja gledanja, ki pa v srednjeveških razmerah ne igrajo odločilnega pomena, pa čeprav to še ne pomeni, da nista obstajala tudi že takrat jezikovni čut ter narodnostna zavest. Vendar pa slednja ne na jezikovni osnovi. Frankovsko kraljestvo ni bilo germansko, pač pa srednjeveško, krščansko, latinsko. Toda te potankosti so za piščoče ideologe, ki svoje trditve gradijo na polresnicah, ne bistvene. Ideologu je pomembno predvsem to, da usmerja ljudsko mišljenje. In po njih zaslugi se je v mišljenju slovenske javnosti v resnici utrdilo splošno prepričanje, da smo bili Slovenci podložni Nemcem oz. po njih zasluženi vse do leta '18 oz. po zahodnem fevdalnim in potem kapitalističnem sistemu vse do leta '45. Zaradi tega naj bi v zgodovini nikoli ne imeli

lastne narodne osebnosti in bili zares »nezgodovinski narod«, za kakršnega so nas nemško nacionalni zgodovinpisci in politiki razglasili že v stari monarhiji. Iz tega so izvajali, da nam pritičejo le okrnjene narodnopolitične pravice. In posledica le-tega pred evropsko javnost naj bi bila, da lahko brez kake posebne škode za evropsko kulturo izginemo ter napravimo prostor silnemu in za ves svet obetajočemu nemškemu narodu pri njegovem pohodu proti Jadranu.

V ta namen je služila tudi preprosta besedna igra s pristavkom »nemške narodnosti«, ko je šlo za označitev Svetega Rimskega cesarstva. Nerazumljivo je, da se je slovensko zgodovinske vse do danes še ni rešilo. Verjetno zaradi panslavističnih vsedlin, ki naj v slovenski javnosti še naprej utrjujejo nekakšno slovansko zavest, s katero naj bi se v okviru slovanstva čutili bolj varne. Koliko pa ima ta težnja v prikazovanju zgodovine opraviti z nevtralnimi izhodišči ter znanstvenostjo raziskav, je seveda drugo vprašanje. Vprašanje je sploh, koliko lahko takšno pokroviteljsko znanstveno tolmačenje v resnici pomeni idejno rešitev za slovensko zavest, ki jo pisci in šolniki zadnjih sto let v napačnem prepričanju

dresirajo z idejami o majhnem in ubogem slovenskem narodu.

Toda povrnimo se k zastavljenemu vprašanju o dozdevnem nemštvu Svetega Rimskega cesarstva. Da je pristavek »nemške narodnosti« pogrešen, se lahko poučimo že iz navadnih leksikonov in enciklopedij, očitno mnogo bolj doslednih od zgodovinskih knjig. Dizionario Enciclopedico Italiano (Rim, 1970) ima npr. pod tem geslom samo oznako: »Sacro Romano Impero«. Prav tako tudi Grande Dizionario Enciclopedico (Turin, 1961). Brockhaus Enzyklopädie (Wiesbaden, 1969) prav tako samo »Heiliges Römisches Reich«; navaja pa poleg tega še, da so začeli pristavek »nemške narodnosti« dodajati v 15. stoletju in da je sprva označeval samo nemško govoreče dele cesarstva, za razliko od romanskih in burgundskih (potemtakem zemljepisna oznaka); od 17. stoletja dalje pa da je ta oznaka pomenila nacionalno zahtevo Nemcev do cesarstva. Torej zgolj izraz neke zahteve, ko se pojavijo začetki neke vse-nemške zavesti in ne zgodovinsko pravne vsebine cesarstva. Pa tudi ta začetek nemške zavesti ni jezikovnega, ampak samo državnega t.j. političnega značaja.
(Dalje)

Zdravnik in bolnik

Vedno spet lahko beremo, da je zdravnikov preveč ali da jih je premalo. Ti trditvi sta si tako v nasprotju, da se je treba vprašati, kako je sploh mogoče, da pride do takega nesmisla. V vseh državah — vsaj v kulturnem svetu — pa je število zdravnikov in zdravstvenih ustanov z njihovimi zmogljivostmi seveda znano, zato v statističnem pogledu ne bi smelo priti do take različnosti mnenj. Ta različnost pa izhaja iz različne presoje glede potreb po zdravniku v sedanjosti in še bolj v prihodnosti. Do različnih presoj prihaja zato med tistimi, ki presojajo samo eno plat problema, in tistimi, ki vidijo problem zdravstva in zdravnikov v celoti.

Sorazmerno največ zdravnikov ima Nemčija. Tam je prišlo po statističnih podatkih iz lanskega leta 515 prebivavcev na enega zdravnika, to je najmanj potencialnih pacientov na enega zdravnika, in vendar se bolnišnice pritožujejo, da jim primanjkuje zdravnikov, kot npr. pediatrična klinika v Karlsruhe. Predsednik Nemške zdravniške zbornice Vilmar je v intervjuju za tisk izjavil, da v bolnišnicah primanjkuje strokovnjakov. Samo v velikih industrijskih podjetjih bi potrebovali 10 do 15 tisoč zdravnikov, ki bi lahko nudili prvo pomoč delavcem in skrbeli za njihovo zdravje. Ravnatelj Instituta za anesteziologijo na univerzitetni kliniki v Freiburgu prof. Wiemers je zaprosil svoje kolege na kirurškem oddelku, naj zmanjšajo število operacij, ker nima na razpolago dovolj anesteziistov in samo četrtina nemških klinik ima zadostno število psihiatrov. Tako se niti v Nemčiji zdravniki ne morejo posvetiti posameznemu bolniku tako, kot bi bilo potrebno. V zadnjem času pa je prodrlo spoznanje, da igra takoimenovani človeški faktor v zdravstvu veliko vlogo. To so vedeli že vrachi v davnih časih, pozabila pa je na to moderna medicina, ki se je zanašala predvsem na tehniko. Zdaj odkriva spet važnost človeškega, duševnega stika med zdravnikom in bolnikom. Bolnik mora poznati svojega zdravnika in ga ceniti, predvsem pa mu mora zaupati.

Resni zdravniški krogi in odgovorni politiki zdaj v Nemčiji nič več na splošno ne odsvetujejo študentom, da bi študirali medicino, kot se je to dogajalo še pred nekaj leti, češ da je že preveč zdravnikov. Svetujejo pa. naj preučijo položaj v posameznih nemških deželah in zdravstvenih strokah, čeprav tudi na splošno zdravnikov ni preveč.

Govorica o prevelikem številu zdravnikov je nastala verjetno zaradi prevelikega zaupanja

SALVADOR

V San Salvadorju se nadaljuje val nasilja, ki je od oktobra sem povzročil že več kot sto mrtvih. Takoimenovane eskadre smrti so preteple in nato ubile pet kmetov, v prestolnici San Salvadorju pa so štirje oboroženi možje vdrli v operacijsko sobo bolnišnice in umorili levičarskega aktivista, ki je bil pod operacijo. Pod streli desničarjev pa je padel tudi član revolucijskega ljudskega sveta

DISIDENTI V PRAGI

Českoslovaška policija je v sredo priprla v Pragi enajst članov disidentskega gibanja Karta '77, ki se bori za človekove pravice v državi. Zbrali so se v stanovanju filozofa Tomina, da bi poslušali predavanje o Aristotelu. Gostitelja je policija zaprla že v popoldanskih urah.

v zdravstveno tehniko, zlasti v zdravila industrijskega izdelka, v razne tablete in podobno. Ljudje so menili, da je dovolj, da jim zdravnik predpiše določene tablete, pa bodo avtomatično ozdraveli, če jih bodo redno jemali. Zadnja leta pa so prišli zdravniki do prepričanja, da sama zdravstvena tehnika nikakor ne jamči ozdravljenja, važna je tudi psihološka plat in zlasti, kot rečeno, duševni stik med zdravnikom in bolnikom. Spet se ovrednoteni takoimenovani družinski zdravniki, dolgoletni prijateljski in stalni stik med družinami in zdravnikom, h kateremu se najprej zatečejo, kadar se ne počutijo dobro. To je lahko ambulantni zdravnik, če ni preobremenjen s številom pacientov, ali pa tudi zasebni zdravnik. Iz tega vzroka je spet prišel do veljave zdravnik z zasebno prakso. Marsikdo hoče, da si vzame zdravnik dovolj časa zanj in to je mogoče — tako se mu zdi — samo, če gre zasebno k zdravniku kateremu zapu. Vsekakor so minili časi, ko so se tako zdravniki kot javnost navduševali za ogromne ambulatorije z desetminutnimi čakajočimi bolniki ob vsakem času in za velikanske bolnišnice, natrpane z modernimi zdravstvenimi aparati, v katerih so položili bolnika takorekoč na tekoči trak, ki ga je nesel od enega pregleda do drugega, z bolniškim listom, privezanim za palec na nogi, in povsod, v vsakem oddelku se je znašel sredi skupine zdravnikov specialistov, ki jih ni še nikdar videl, oni pa ne njega, da so ga vsega pretipali in presvetili s svojimi aparati, zadnja skupina pa mu je zaradi kake pomote na bolniškem listu ali zaradi naglice in površnosti odrezala napačno nogo ali zdrav organ, kot se je dejansko dogajalo v hipermodernih velikanskih bolnišnicah na Švedskem, pa tudi še kje drugje.

ODOBREN PRORAČUN NA GORIŠKI POKRAJINI

(nadaljevanje s 5. strani)

lo jasnem političnem žargonu. Vsi bi radi bili nekako udeleženi pri vodenju pokrajinske uprave, nekateri zelo jasno začitujejo mejo med opozicijo in večino; če bi ponovili deželno formulo, bi socialdemokrati ostali izven odbora, kar ne bi sprejeli ravnodušno, socialisti niso še odločeni. Na vsak način na pokrajini sta precejšnja zmeda in negotovost in vse kaže, da se bodo šele po volitvah 8. junija začela pogajanja za sestavo morebitne drugačne koalicije.

Kriza je v zraku že precej časa, samo do danes ni bilo še opaziti kaknega jasnega znaka, kdo bo konkretno sprožil razbitje sedanje večine. Krščanski demokrati bi verjetno najraje ohranili današnjo formulo, ker bi se v obratnem primeru morali odreči nekaterim odborništvom in morda tudi predsedstvu; to je sicer prestižno mesto, a mislimo, da bi ga KD ne tako hitro izpustila iz rok, saj je v goriški pokrajini že večkrat morala predati vodilna mesta drugim strankam. Zaradi tega bodo verjetno vse stranke ostale trenutno na sedanjih stališčih in se šele po volitvah izrekle za eno ali drugo obliko pokrajinskega odbora. Tako gledanje je sicer precej matematično oz. podprto s številčnimi kombinacijami; vsi bi morali imeti pred očmi predvsem programski del pokrajinske uprave, a v politiki igrajo veliko vlogo predvsem razmerja volilne moči. Čeprav ne bo volitev za obnovo pokrajinskega sveta, imajo velik pomen volitve v večjih občinah in še zlasti v goriški občini; vsa razprava se torej prenese na povolilno obdobje.

Druga številka revije »Znamenje«

Druga številka revije Znamenje se začne z esejem Jožeta Rajhmana »Prizadevanje za popolnost je delo«. Pod tem precej nedoločenim naslovom zanimivo razpravlja o pojmovanju dela v krščanstvu in Cerkvi, o benediktinskem geslu »Moli in delaj!«, o delu in zveličanju, o nalogah kristjana v svetu in še o marsičem, kar bi pravzaprav moralo vzbujati veliko zanimanje, razmišljanje in tudi razpravljanje med katoličani. Vekoslav Grmič pa objavlja »teološko razmišljanje« pod naslovom »Zakon, družina in verska vzgoja«. Naj navedemo iz njegovega razmišljanja samo nekaj značilnih stavkov: »V zakonu in družini naploj je na poseben način pričujoč Bog, ki je ljubezen. O teh resničnostih je nemogoče ustrezno govoriti, ne da bi hkrati govorili o Bogu, kakor je to tudi v duhu teološke antropologije ali antropološke teologije ... Kakor Cerkev, tako je tudi zakon, je tudi družina nekaj dinamičnega, nekaj, kar je stalno na potu, konec koncev na potu k poslednji popolnosti v onostranstvu, saj se tako v zakonu kakor v družini na neki način že kaže bogastvo božje ljubezni, ki ga izražamo s troosebnostjo Boga ... Podoba družine se danes naglo spreminja. Družina dobiva več konkretnih oblik, ki imajo pogosto malo skupnega s tistim, kar smo nekoč izražali z besedo »družina«. Zato pa postaja vprašanje vzgoje, posebej še verske vzgoje, žgoče in zapleteno ...«.

Lojze Bratina piše o temi »V spletu vere in narave«. Avtor obravnava vprašanje odnosov med

vernimi in nevernimi, zlasti tudi med kristjani in marksisti. Jurij Zalokar objavlja sorazmerno kratko razmišljanje — na treh straneh in pol — pod naslovom »Strah pred soočenjem s smrtjo«, v katerem pa se, čeprav bolj mimogrede, dotakne raznih važnih stvari, od straha in demagogije, ki izkorišča strah posameznikov in množic v svoje namene, da lahko zaslužni ljudi in jih podvrže svoji trinoški volji, do odnosa med življenjem in smrtjo in pravičnega razumevanja smrti, ki nam ne sme biti tabù, kot nam vedno bolj postaja danes. Jože Lodrant je prispeval spis »Vtisi s poti okoli sveta«. Gre za nekako filozofsko dojeto popotne vtise o raznih velikih mestih po svetu, od Moskve do Los Angelesa. Milan Jelen pa je prispeval čisto kratko razmišljanje »Vračanje vase« — v goltajoči in požrešni industrijsko-porabniški družbi.

Sledi še prevedeni esej »Krščanstvo, mistika, marksizem«, ki ga je napisal francoski avtor Stanislav Breton. Omeniti je še dve pesnitvi: pretresljivo pesem v prozi Janeza Blažiča »Zadnji dan Veronike Rutar«, napisano o nekem resničnem primeru grozne smrti zaradi človeške brezbržnosti, in Marjete Prosen razdrobljene impresije pod naslovom »Jedra«. Rubrike »Zapisi«, »Odmevi« in »Med knjigami in revijami« so zanimive in precej polemične. Ponekod prihajajo do izraza tudi hudo kritična stališča do sodb cerkvene hierarhije, npr. v vprašanju obsodbe spisov profesorja Hansa Künga.

Okrogla miza o sporazumu EGS-Jugoslavija

V okviru desetega sejma Espomego, ki se je zaključil preteklo nedeljo in ki je beležil velik uspeh, je bila 29. aprila okrogla miza o zelo važni in aktualni temi: Sporazum med EGS in Jugoslavijo, ki je bil podpisan pred nedavnim. Na dopoldanskem zasedanju so spregovorili Charles Caporale, funkcionar EGS iz Bruslja, Željko Železnik, podpredsednik odbora za mednarodno sodelovanje pri Gospodarski zbornici SRS, in prof. Aleš Lokar, docent na ekonomski fakulteti v Anconi. Prisotni so bili številni zastopniki iz Slovenije in tudi Hrvaške, kar je dokaz, da ta sporazum zelo zanima gospodarske in politične predstavnike iz Jugoslavije, in pa italijanski izvojni zastopniki in gospodarski operaterji. Uvodoma sta prisotne pozdravila goriški župan De Simone in predsednik trgovinske zbornice iz Gorice Delio Lupieri. Najprej je spregovoril deželni odbornik Sergio Coloni, ki je izrazil zadovoljstvo, da je bil sporazum podpisan in da odpira nove možnosti za še večje sodelovanje med našo deželo in Jugoslavijo. Zelo pozitivno je ocenil vlogo mesta Gorice, ki je med prvimi začelo vzpostavljati stike s Slovenijo in te odnose vedno bolj poglobilo; omenil je tudi osimske sporazume, ki so važen dogovor med Italijo in Jugoslavijo in dajejo vedno večje možnosti sodelovanja, kar lahko pripomore naši deželi, da izstopi iz emarginacije, v kateri se nahaja.

Charles Caporale je orisal razvoj sodelovanja med EGS in Jugoslavijo, poudaril vlogo sosednje države v gibanju neuvrščeni in njen gospodarski položaj med sredozemskimi državami. Zaustavil se je ob posameznih področjih in visoko postavil nedavni sporazum, ki daje možnosti širše kooperacije na industrijskem in finančnem področju. Željko Železnik je govoril o zgodovinskem poteku odnosov med EGS in Jugoslavijo in podrobno orisal to, kar predvideva novi sporazum in potrebo, da se ju-

goslovansko gospodarstvo dobro pripravi in usposobi za izkoriščanje ugodnosti, ki jih sporazum predvideva. Prof. Aleš Lokar je podrobno analiziral obmejne sporazume in podal svoja stališča o gospodarskem sodelovanju. Dejal je, da je mimo doba dopolnjevanja dveh ekonomij, saj se je jugoslovanska industrija zelo razvila in lahko izvažata take industrijske izdelke, ki so jih v preteklosti izvažale nekatere močno industrializirane zahodne države. Sledila je širša razprava, ki je dokazala, da vlada za ta sporazum veliko zanimanje tako na italijanski kot jugoslovanski strani.

—O—

Bojan Brezigar v DSI

Društvo slovenskih izobražencev vabi na razgovor o aktualni politični problematiki, ki bo v ponedeljek, 12. maja ob 20.30. Govoril bo pokrajinski svetovalec Slovenske skupnosti in odbornik Bojan Brezigar ob izteku mandata.

—O—

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

NAŠA POMLAD 80

v nedeljo, 11. maja, ob 17. uri v Kulturnem domu v Trstu

revija otroških in mladinskih
pevskih zborov

Vabljeni!

DOPOLNILNA BLAGAJNA PRI FIAT-u

Družba Fiat je sporočila sindikatom, da je sklenila postaviti v dopolnilno blagajno več deset tisočev delavcev. Baje gre za 78.000 ljudi, a točno število še ni bilo objavljeno.

Družba pravi, da ima v zalogi 30 tisoč avtomobilov ter bi bilo treba za odpravo zaloge prekiniti vso proizvodnjo vsaj za 7 dni. Podobne zaloge imajo tudi druge avtomobilске tovarne v Evropi in Ameriki. Zaloge pa pomenijo škodljivo imobilizacijo kapitalov ter spravljajo podjetja v krizo.

V sindikalnih in parlamentarnih krogih so že objavili prve kritike proti sklepu Fiata.

SINDIKALNA POGAJANJA

Splošno pogajanje med sindikalnimi zvezami Cgil - Cisl - Uil in vlado, ki se je začelo že lani jeseni, a se je prekinilo zaradi vladne krize, se bo nadaljevalo v petek. Sindikalno predstavništvo bodo vodili Lama, Carniti in Benvenuto, za vlado pa bodo prisotni predsednik Cossiga in več ministrov. Predmet razprave bodo sindikalne zahteve glede davčne politike, družinskih doklad, naložb na italijanskem jugu, javnih uslužbencev in reforme policije.

PROTI TERORIZMU

V Severni Italiji so člani policijskih oddelkov Digos začeli novo široko protiteroristično akcijo, ki jo vodi turinski sodnik Caselli. Podrobnosti niso znane, ker se protiteroristična pobuda še ni končala, vendar se širijo glasovi, da gre za pomembno akcijo.

KAKO DELUJE NADZORSTVO NA LETALIŠČIH

Kot znano, bi morali na vseh letališčih pred vstopom v letalo preiskati potnike in njihovo prtljago, če nimajo morda pri sebi orožja. Gre seveda za previdnostni ukrep proti zračnim gusarjem, t. j. teroristom. Znani hamburški tehnik »Stern« pa poroča, da se je nekemu članu »Mednarodne zveze letalskih potnikov«, organizacije, ki ima na skrbi varnost in koristi letalskih potnikov, posrečilo, da je v Nemčiji šestkrat zaporedno pretihotapil v letalo pištolo. Seveda je šlo za neuporabno pištolo, toda kontrola tega ni mogla vedeti. Pištola je bila vtaknjena v zgiban časnik in ko je stal potnik pred stražniki, je držal obe roki kvišku in v eni je imel zložen časnik s pištolo. Do tja niso segli žarki sond za iskanje orožja. Šele na sedmem letališču (to je bilo na letališču Köln - Bonn), so odkrili pištolo. To pomeni, da v bistvu ni posebno težko pretihotapiti strelno orožje v potniško letalo.

— Znaš, Mihec, de meni se tisti Carter prouzaprou smile.

— Pej zakej?

— Ma taku, ne, ke mu nobena ne rata.

— E, dragi moj, anbot so pr nas prauli, de čič ni za barko. In Carter ni za tisto delo. Sej navsezadnje ni uan kriv, če se je rodu lole. Uan be mogu najprej prodajat pištače in vse be blo u redi. Kej se dene u politiko, če ni za tu! In če uan tega ne ve, be mogli tu znat tisti, ke so ga zvolili. Uan dela in ravn po svoji pameti, kolkor je jema. Ke tudi pole, ke je biu zvoljen za precednika, ni postou prou neč bol pameten. Tle ni kej. Za se dent u politiko moreš jemet druge talente. Sej videš, de še zdej ni zastopu, de jema za opravet sez gangsterji.

— In kakšne talente be mogu jemet za se dent u politiko?

— Sej sm ti glih zdej povedau: moreš bet gangster. Moreš znat govort taku, de neč ne poveš; moreš govort taku, de ledem zmešaš glavo, de ti verjejo vsako monado, ke je zrečš jn sebe prkazat ku narbol nedoužnega človeka na tem sveti.

— Češ reč, de moreš jemet talente od konjskega mešetarja na sejm de moreš bet ane sort trapoler?

— Kej si pej mislu! Videš, Hitler je biu politik. Uan je Nemcam taku zmešau glave, de so šli u vojsko ku de be šli na ohcet.

— Ja, ma pole je slabo končou. . .

— Tisto neče reč neč — ma dokler je deralo, je deralo. Sej marsikateri politik slabo konča. Tu je riščo od meštirja. Tudi tisti ke dela boks jema vsak razbit nus in postane šempjo od udarcov, ke jeh dobi u glavo. Vsak meštir jema svoje rišče. Velik politik je biu, denmo reč, Stalin. Uan, viš, je znou. Celu življenje je velau za očeta narodov. . .

— Ku avstrijski cesar Franc Jožef. . .

— Ne stoj mi zdej mešat Franca Jožefa! Zdej govorimo od Stalina. Sm reku, da celo življenje je velau za očeta narodov, ta narvečjega stratega, organizatorja socialistične družbe, genija ekonomije in še vse sorte, ke sm vre pozabu. In vse je blo prou in vse je velalo, dokler ni umrou sam od sebe. Šele pole, ke je biu an cajt vre mrtev, so se njegovi pomagači dogovali, de je biu lump. Ma njemi tu ni moglo več škodet. Videš, tu so politiki. Ne pej tisti Chamberlain, ke je mislu, de je rešu mir, kadar je prodau Češko Hitlerji. Ma je prouzaprou prpravu vojsko. E, dragi moj, politika ni za vsacga.

— Ma se ti ne zdi, de s tem przadevanjem za mir prpraulamo vojsko?

— Od tega bomo govorili an drugi bot, ke zdej nimamo več prostora.

KNUT HAMSUN

POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOOO 94 OOOOO

Edevart se je vrnil domov pozno spomladi, ko je vse krasno zelenelo. Čoln mu je bil skopicema poln blaga, in po vsej priliki je imel dosti gotovega denarja. Neverjetno, kako spretno je ta mož razpečaval blago, bil je daleč gori v Finmarkenu in je tam trgoval, prodajal je otočanom, Kvaenom, Lapom in naseljencem, prodajal volnene janke in nepremočljivo obleko ljudem, ki jim nikoli ni prišlo na misel, da bi kaj kupili.

Pavlina se je veselila, da bo dobila blago, s katerim je bila naložena Edevartova ladja. »Tega ne moreš dobiti,« je rekel Edevart, »s tem moram na semenj.«

To je izkuhal Avgust, ki je bil večer spekulat, naznanil je s Fosenlanda, da je nakupil pri Knoffih in v Stokmarkensu že najel prodajalnico. Ker je Avgust nerad pisaril, je sporočil tovarišu, tudi to pot svojo misel brzojavno in mu svetoval, naj pripelje tudi sam z ladjo kar se da več blaga, da bo njuna stojnica na semnju čim bolj založena. On sam pripelje s poštanim parnikom dosti zabojev in povezokov.

Avgust je bil očividno preverjen, da bo dobro ogenil.

Neki dan je rekel Edevart bratu: »Obračunati bi bila mogla, pa nemara bo po sejmu zame ugodneje.«

Joakim je bil takoj pokonci: »Kaj ima va obračunati?«

»Za vse blago za štacuno lansko jesen.«

»Denar sem dobil,« je rekel Joakim.

»Tako, dobil? Menda ti je z neba padel!«

»Dobil sem ga. Zanj sem nakupil zdaj gradivo za hlev!«

»Ne, gradivo si kupil za svoj lofotski delež.«

»Boš že slišal! Pavlina!« je zavpil Joakim.

»Ti si kozel,« je rekel Edevart.

Zdaj je zgrabila Joakima togota, in utegnili bi se bilo slabo izteči, če bi bili poslušali kaki tuji ljudje, a v izbi je sedel samo stari oče in skušal zaslediti, za kaj se fanta prepirata, saj je bila podoba, kakor bi imela oba prav. »Zakaj se pa pričkata je vprašal.

Edevart: »Ah, ta Joakim je spet tako neumen.«

»Ne vidim, da bi bil Joakim tako neumen,« je rekel oče, »oba smeta Boga zahvaliti za svoje darove.«

Pavlina je prišla. Ozrla se je od enega do drugega in vprašala: »Kaj pa je?«

»Ta Joakim —«

»Nemara ni res,« je vprašal Joakim, »da sem dobil od tebe denar za gradivo?«

»Seveda.«

»O, z njim vlečeš, zmenila sta se!« se je rogal Edevart.

Pavlina: »Grozno je, kako zmeraj hrupita, kadar bi morala obračunavati! Če je tako, da ne marata jemati drug od drugega denarja, ga dajta rajši meni. Ne pojde v nič, jaz ga bom že prav obrnila.«

Joakim zamrmra: »Ta tumpec, misli, da mi je kaj dolžan za blago.«

»Saj ti tudi sem.«

Pavlina: »Ampak ljubi moj Edevart, kaj nisi poslal domov denarja s severa?«

»To ni bilo nič.«

»To je bilo toliko, kar si mislil, da si dolžan štacuni, in še precej več.«

Edevart se zgrabi razjarjen za lase: »Ne razumem, kako računata. Mislil sem, da znam sešteti dve in dve.«

»Pa ne znaš,« je rekel Joakim, »saj zato ker seštevaš samo, kar vidiš pred očmi, pa je že narobe.«

»Poslušaj no tega paglavca, Pavlina!«

»Kaj nisi ti postavil štacune?« je vprašal Joakim.

Edevart je pozabil usta odprta. Oče se je oglašil iz svojega kota: »Da, to je res!«

»In kaj nimam mreže od tebe?« je vprašal Joakim.

Ko si je Edevart oddahnil, je puhnil prezirno: »Mreža? Za mrežo nisem dal ficka. Ne. Prvič je bila za nič in drugič je bila gnila; Knoff jo je hotel vreči v morje. Da.«

»Moje love je pa le vzdržala.«

»Tvoje love! Leto za letom si obiral vse zalive, kje bi našel slaničke, in potrošil ves svoj živč, da si obubožal. Da. Potlej enkrat nekaj ujameš, pa misliš, da ti je bila mreža navečja dobrot, ampak kje neki, ti pravim jaz.«

Joakim razdražen: »Ti — ti govoriš, da sem leto za letom obiral vse zalive? Ali nimaš sramu v sebi? Ali nisi ti tisti, ki obiraš deželo od tega do drugega konca in se ne nikjer ustaviš?«

Po tej poti Edevart ni mogel dalje in je moral zasukniti: »Da, le devetkaj, kako popotujem in počenjam to in ono, pa je mar toliko bolje ležati tu v zalivu in gniti, kakor vidva, ti in Ezra?«

»Ezra — kaj si znorel!« je zavpil Joakim. »Veš, da bo Ezra sčasoma posestnik največjega gospodarstva v zalivu? Ti tega ne veš, jaz pa vem.«

»Bo, kadar se bo na kmetiji zgaral, da ne bo mogel več po lastnem svetu ne hoditi ne laziti.«

»Kako to — mar ne bi smel delati?«

»In kadar bo še Hoseo zgaral in jo naredil sužnjo svojim kravam in njivam,« je nadaljeval Edevart. »Žalostno jo je pogledati.«

»Buteč!« je zamrmral Joakim. »Kaj ne vidiš, da sta vesela in zadovoljna na svoji novini?«

Edevarta je preletel spomin, in rekel je: »To je samo zato, ker ne poznata nič boljšega.«

»Kaj je boljše? Mučita se na svojem, pa to ju veseli, in ne želita si drugače.«

»In pri vsej muki živita le iz rok v usta. To je vse.«

»Nak, to še ni vse: začela sta z golimi rokami, zdaj imata dom, imata polje, imata tri krave, kmalu bosta imela konja.«

»Kar česnjaj, kar česnjaj!« se je rogal Edevart.

»Mimo tega imata svoj lepi mir, tega ti nimaš. Zvečer ležeta in zaspita.«

»To že, to,« je rekel Edevart.

»Da, ti pa ne, ki se pomikaš od kraja do kraja in meniš, da delaš tolikanj imenitnega. Saj sem te že slišal ponoči, viješ se kakor črv, preden zaspiš, in kadar nazadnje smrčiš, zakričiš kar na lepem kaj

o svojem slapu in Avgustu in Floridi in Ameriki in o svoji kmetiji. Tako ponoči počivaš. Jaz ne bi menjal s teboj.«

Dolgotrajen molk. Stari oče je rekel: »Edevart mora na toliko reči misliti. Ne smeš ga dražiti, on ima tolikanj v glavi!«

»Tako ali tako,« je rekel naposled Edevart, »za blago sem vama pa le dolžan.«

»Zdaj te pa več ne spoštujem!«

Edevart: »Zdaj bi pa jaz rad, da prevzameš vso štacuno in jo upravljaš, kakor sam hočeš. To bi bilo prav in pošteno.«

»Jaz? Štacuno?« je rekel Joakim. »Ne, brez zamere, jaz nisem trgovec, Pavlina je prodajala. Mene že brez tega delo lovi, zdaj hočem pred vsem zidati hlev.«

Očetu se menda še vedno zdi, da imata fanta vsak svoj prav, zdaj se vmeša sam in reče: »Da, čudovito je, kaj vse izbije Joakim iz zemlje, zdaj mora zidati več hlev. Samo škoda, da ni bilo to vse, dokler je še naša mati živel!«

Edevart ni prišel nikamor. Potegnil je listnico iz malhe, položil na mizo pet in dvajset tolarjev in rekel: »Lejta, vzemita za zdaj to za štacuno, po sejmu bo pa še več!«

»Nak,« je rekla Pavlina prestrašena. »nikar tega!«

»Saj nori!« je pristavil Joakim.

Edevart se je ugriznil v ustnico in pomal. Nenadoma ga je prijel, da je dejal: »Da, tega ne morem razumeti drugače, kakor da me hočeta docela izriniti in imeti štacuno sama.«

Zdaj je bil Joakim tisti, ki je pozabil usta odprta. Pavlina je vzdignila roke in jih povesila, onemela je. Tudi Joakim ni znil več, stopil je k vratom, pritisnil kljuko in se nekolikokrat uprl, hotel je ven, le hitro ven, mučil se je — in pozabil, da se vrata na noter odpirajo. Ta vrata, skozi katera tisoč in tisočkrat stopil!

Ko je bil zunaj, je rekla Pavlina: »Saj tega ne misliš zares!«

Edevart se je zavedel, da se je zaletel, odgovoril je tiho: »Ne, ne, če praviš ti. Kmalu več sam ne bom vedel, kaj mislim.«

»Edevarta pustita pri miru,« je zavpil oblastno oče. »Toliko imava v glavi.«

Več ni bilo treba, te očetovske besede so segle v srce, Edevart se je zamajal, trma se mu je uklonila, obrnil se je, da bi to skril.

Pavlina je rekla, preden je odšla: »Vzem si denar nazaj, Edevart. Saj vendar ne moreš biti čisto brez nič, če kaniš na sejem.«

— — — — —
In kajpada se je vse spet poravnalo, nobeden ni mislil nič hudega. Ampak Joakim je pametno storil — to je bila naravnost genijalna iskra, da je odšel iz izbe, preden je zagnal stol ali kaj drugega pripravnega bratu v glavo...

Edevart je moral imeti koga, ki pojde z njim v čolnu na sejem. Pozimi je prejadral gori na severu marsikatero težko mesto na morju, a tam ni imel tolikega naklada, in Zapadni fjord, preko katerega je moral zdaj, je bil in je Zapadni fjord, to je Edevarta naučila skušnja. Govoril je s Karolusom in ga hotel vzeti s seboj, a Karolus ni maral iti na sejem. Ne kakor bi imel župan Karolus prav zdaj toliko občinskih poslov, temveč, ker mu je župnik omenil, da bodo nemara kaj kmalu izpustili njegovo ženo. Ano Marijo na svobodo. (dalje)